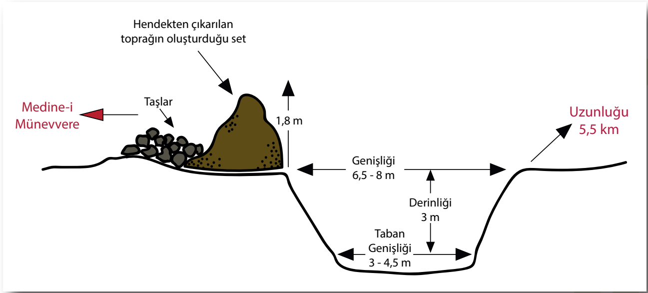
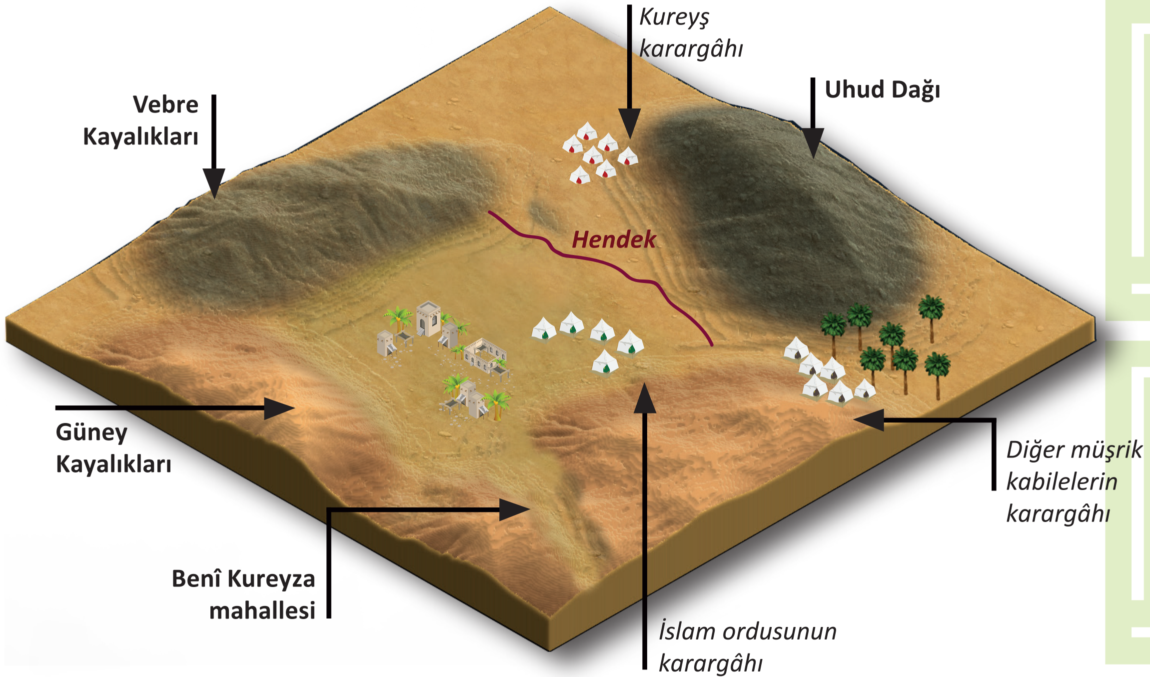
2.6. Hendek Gazvesi

Müşrikler, Müslümanların bölgedeki askerî varlığı nedeniyle öteden beri sürdürdükleri kervan ticaretini artık yerine getiremez oldu. Uhud Savaşı'nda bu durumu tersine çevirmeyi de başaramadılar. Bu sebeplerle Müslümanları tamamen ortadan kaldırmayı düşünen Mekkeliler yeni bir saldırı hazırlığı içine girdiler. Onlara en büyük destek Yahudilerden geldi. Nadiroğullarının reisi Huyey b. Ahtab, Kinâne b. Ebi'l-Hukayk, Hevze b. Hukayk gibi Yahudi önderleri, Mekkelilere ve diğer müşrik Arap kabilelerine heyetler gönderdi. Heyet, kurulacak bir orduya maddi destek sözü verdi.[48] Bu çabalar sonucunda Gatafân, Süleym, Esed, Fezâre, Eşca', Mürre, Kinâne ve Sakif gibi müşrik kabilelerinin katılmasıyla Kureyş, sayısı on iki bine ulaşan bir ordu kurmuş oldu. Bu nedenle müşrik ordusundaki kabileleri işaret etmek üzere Hendek Gazvesi'ne gruplar anlamında "Ahzâb" da denilmiştir.[49] Kuzeyde, güneyde ve doğuda yaşayan kabilelerin desteğini alan müşrikler böylece Medine'yi üç taraftan kuşatmış oldu.

Görsel 4.5: *Kazılan hendeğin kesiti*

Hz. Peygamber müşriklerin büyük bir orduyla Medine'ye doğru yaklaşmakta olduğunu haber alınca düşmana karşı izlenecek savaş stratejisi hakkında sahabileri ile istişarede bulundu. Büyük bir ordu karşısında meydan savaşı yapmak yerine müstahkem kaleleri bulunan şehri savunma fikri ağırlık kazandı. Şehrin kuzey kısmı süvarilerin saldırısına karşı korumasızdı. Selman-ı Fârisî, hendekler kazarak şehri düşman saldırılarından korumayı önerdi. Kabul gören bu taktik daha önce Araplar tarafından ne görülmüş ne de uygulanmıştı. Rahmet Peygamberi, sahabe arasında görev taksimi yaptıktan sonra kendisi de bizzat çalıştı. Genişliği yer yer 9 metreyi bulan hendek, müşrikler Medine'ye ulaşmadan tamamlandı.[50]

Harita 4.2: *Hendek Savaşı krokisi*

48 Belâzürî, Ensâb, C 1, s. 343.
49 Vâkıdî, Meğâzî, C 2, s. 443-444; İbn Hişâm, es-Sîre, C 3, s. 224-226, 230.
50 İbn Hişâm, es-Sîre, C 3, s.226-230, 235.

Resulullah(s.a.v.), ordusunu Sel' dağının eteklerine yerleştirdi. Müslümanlar üç bin kişiyle dinlerini ve kendilerini savunacaklardı. Müşrikler hicretin beşinci yılı, 627 yılında Medine'yi kuşattılar. Ebu Süfyan komutasındaki müşrik ordusunu ilk karşılayan daha önce pek aşina olmadıkları hendekler oldu. Savaşın başlarında hendekler sebebiyle ciddi bir çarpışma meydana gelmedi.[51]

Muhasara boyunca Hz. Peygamber bir çok tedbir almış zayıf hendekleri tahkim etmişti. Müslümanlar şehre sızmaları önlemek için yoğun çaba gösteriyor, savaşın bütün zorluklarını göğüslemek zorunda kalıyorlardı. **“Onlar size yukarınızdan ve aşağınızdan gelmişlerdi; gözler de dönmüştü, yürekler ağızlara gelmişti; Allah için çeşitli tahminlerde bulunuyordunuz. İşte orada, inananlar denenmiş ve çok şiddetli sarsıntıya uğratılmışlardı.”**[52] ayetiyle müminlerin yaşadığı ruh hâli gözler önüne serilmişti. Müslümanların, ardı arkası kesilmeyen saldırıların yaşandığı bu savaşta namazlarını vaktinde eda edemedikleri de oldu. Resulullah(s.a.v.) namazlarının aksaması üzerine Allah'tan(c.c.) müşrikleri de evlerinden alıkoymasını istedi.[53]

Müslümanlar için en büyük tehdit müttefikleri olan Kureyza Yahudilerinden geldi. Huyey b. Ahtab'ın gayretleri sonucunda Kureyza Yahudileri, Müslümanlarla yaptıkları sözleşmeyi bozarak müşriklerle gizlice anlaştılar. Resulullah(s.a.v.) Kureyza Yahudileri'nin lideri Ka'b b. Esed'in müşriklerle antlaşma yaptığını, Müslümanlara arkadan saldıracağını öğrendi. Bunun üzerine Hz. Peygamber bir grup Müslüman'ı Kureyzalıların kalelerine göndererek onlara gözdağı verilmesini istedi. Kureyza Yahudileri savaş boyunca kalelerinden çıkmaya cesaret edemediler.[54]

Uhud Savaşı'nda olduğu gibi bir gün içinde savaşın sonuçlanacağı düşünen Mekkeliler, uzun süren bir savaşı hesap edememişlerdi. Müşriklere müttefikleri tarafından gönderilen yiyeceklerin zaman zaman hendekleri kontrol eden Müslümanların eline geçtiği de oluyordu.[55] Gün geçtikçe sabırları ve erzakları azalan müşriklerin ümitleri de tükenmeye başladı. Ayrıca hac mevsimi yaklaşmaktaydı. Haram ayda savaşı sürdürmek mümkün görünmüyordu. Çıkan fırtına sonrası çadırları da alt üst olunca Ebu Süfyan kuşatmayı kaldırmak zorunda kaldı.[56]

Hendek Gazvesi'nde altı Müslüman şehit olurken sekiz müşrik öldürüldü. Kureyş ve müttefikleri, İslam'ı ortadan kaldırmaya yönelik bu son teşebbüslerin de istediklerini elde edemeyip prestijlerini büyük ölçüde yitirdiler. Hendek Gazvesi önceki savaşlardan hem siyasi hem de savaşta izlenilen strateji bakımından ayrılır. Müşriklerin başarısızlığında Hz. Peygamber'in izlediği siyaset ve topladığı istihbaratın önemli rolü olmuştur. Nuaym b. Mesud bunun önemli bir örneğidir. Savaş devam ederken müşrik saflarında bulunan Eşca‘ kabilesinin reisi Nu‘aym b. Mesud, İslam'ı seçmiş ve bunu Hz. Peygamber'e bildirmişti. Onun Müslüman olduğunu ise kimse bilmiyordu. Nu'aym hem Yahudilerin tanıdığı hem de Kureyş arasında güvenilir biriydi. O, Resulullah'ın(s.a.v.) isteği üzerine Benî Kurayza ve Kureyş'e ayrı ayrı giderek onları birbirleri aleyhine kışkırttı. Bunun sonucunda Kurayza Yahudileri Müslümanlar için bir tehdit olmaktan çıktı.[57]

YORUMLAYALIM

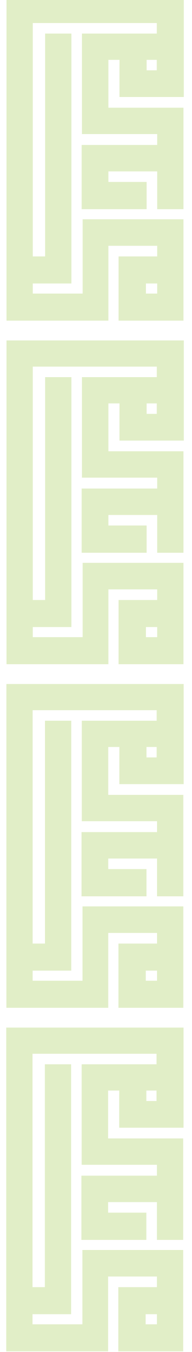
“Ey inananlar! Allah'ın size olan nimetini anın; üzerinize ordular gelmişti. Biz de onların üzerine rüzgâr ve göremediğiniz ordular göndermiştik. Allah, yaptıklarınızı görüyordu.”

(Ahzâb suresi, 9. ayet.)

Yukarıdaki ayeti Allah Teâlâ'nın Müslümanlara yardımı bağlamında yorumlayınız.

51 Vâkıdî, Meğâzî, C 2, s. 440, 464-466, 471-472, 491; İbn Hişâm, es-Sîre, C 3, s. 233, 235.
52 Ahzâb suresi, 10-11. ayetler.
53 İbn Mâce, Salât 6.
54 Vâkıdî, Meğâzî, C 2, s. 462.
55 İbn Hişâm, es-Sîre, C 3, s. 230-231.
56 İbn Hişâm, es-Sîre, C 3, s. 243-244.
57 Vâkıdî, Meğâzî, C 2, s. 470-488; İbn Hişâm, es-Sîre, C 3, s. 240-242.

O güne kadar Hicaz'da bir araya getirilen en büyük ordunun Müslümanların önünde diz çökmesi Kur'an'da şöyle haber verilmektedir: **"Allah, o inkâr edenleri hiçbir fayda elde edemeden öfkeleri ile geri çevirdi. Allah (ın yardımı) savaşta müminlere yetti. Allah güçlüdür, mutlak galiptir."**[58]
Hendek Savaşı bir dönüm noktasıdır. Resulullah(s.a.v.) "Kureyş bir daha size saldırmaya cesaret edemeyecektir fakat siz onlarla savaşacaksınız."[59] buyurarak Müslümanların bundan sonra savunmada değil de taarruzda bulunacağına işaret etmiştir.

58 Ahzâb, 25. ayet.
59 Buhârî, Meğâzî, 29; İbn Hişâm, es-Sîre, C 3, s. 266.
60 İbn Hişâm, es-Sîre, C 3, s. 321-322; İbn Sa'd, et-Tabakât, C 2, s. 91.
61 Vâkıdî, Meğâzî, C 2, s. 573.
62 Buhârî, Meğâzî, 35; Vâkıdî, Meğâzî, C 2, s. 572-600.
63 Buhârî, Fedâilü Ashâbi'n-Nebî, 7; İbn Hişâm, es-Sîre, C 3, s. 329.